

Titel: Bemærkninger til Roman Jakobson, [Jakobsen] 024-0010

Citation: "Bemærkninger til Roman Jakobson, [Jakobsen] 024-0010", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 2. Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds:
https://tekster.kb.dk/catalog/lh-texts-kapsel_024-shoot-wNKS-2757_0000_024_Jakobsen_0010_p2_bP1_TB00030/facsimile.pdf (tilgået 24. maj 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

Denne teori er det på grundlag af nyere undersøgelser blevet muligt at udtrykke i klarere kvantitative udtryk hver vokal dannes derved, at bestemte hulrum forstærker de overtoner der svarer til hulrummets egentone. Det synes muligt at karakterisere enhver vokal tilstrækkeligt ved angivelse af den absolutte tonehøjde af de overtoner, som skal forstærkes ~~xxx~~ for at danne den pågældende vokal. Disse to former kaldes efter deres relative beliggenhed overformant og underformant. Ved vokalerne på grundlinien (U - I) er der uhyre forskel på overformantehøjen (U:880, I:2200 lf. Smith) og (muligvis) er overformanten her tilstrækkelig til at give en klar kvalitet, så at underformanten (for begge: 270) er af mindre betydning. De svrige derimod får først deres tydelige karakter ved forbindelsen af over- og underformant, og er for så vidt mere komplekse.

~~xxx~~ RJ's benyttelse af denne teori er nu højst sjælden. Stumpfs undersøgelser meget stærkt (s. 338f.), at den accessoriiske proces ikke skal betragtes som "entwicklungsgeschichtlich .. der spätere" (den af Jakobson citerede udtalelse s. 339 går netop ikke på sproglid, men på hørelidtryk i al alm.), og Jakobson selv påviser også, at de foreliggende fakta kraftigt modsiger en sådan genetisk opfattelse: man har sprog som udelukkende differentierer efter den accessoriiske proces (således at de kun har A-E-I), og i barnesproget er a tydeligt primær. Man skulle altså synes, at Stumpfs noget uklare hypotese var det modsatte af velegnet til at forklare "den indre nødvendighed" i de af Jakobson hævdede "ensidige" "funderingslove" mellem vokalerne. Men Jakobson udvider nu teorien ved ~~xi~~ (så vidt jeg ser uden grundlag at Stumpf har antydnet en sådan tolkning af sine eksperimenter med konsonantanalyser) at lægge en tilsvarende dobbeltproces til grund for konsonanterne og at gøre konsonantdifferentiationen til en slags grundproces for vokaldifferentiationen. Densom har han imidlertid ganske forladt det grundlag på hvilket Stumpfs originale hypotese hviler, for det er selvsagt umuligt at hævde, at vokalerne er en art mere komplicerede ~~xxxx~~ konsonanter på lignende måde som AO-A-E på grund af det dobbelte formantområde hævdes at være mere komplicerede former af U-I. Man har endvidere sammenblandet det syntagmatiske og det paradigmatiske princip, som han selv opstiller s. 56 modsætningen mellem kons. og vokal er syntagmatisk, medens kons. ul. to vokk. eller to kons. er paradigmatiske. Yok. og Kons. tilhører